

ÚJ ADATOK A BAKONY SZÁRAZFÖLDI ÁSZKARÁK (ISOPODA: ONISCIDEA) FAUNÁJÁHOZ PORVA KÖRNYÉKÉRŐL

FARKAS SÁNDOR

Kaposvári Egyetem, Állattudományi Kar, Természetvédelmi Tanszék
H-7400 Kaposvár, Guba S. u. 40.
farkas.sandor@ke.hu

FARKAS, S.: *Data to the woodlice (Isopoda: Oniscidea) fauna of Porva (Bakony Mts., Hungary)*

Abstract: Within the confines of Biodiversity Day the woodlice fauna was also studied in 2008 at Porva (Bakony Mts, Hungary). The survey resulted in 11 isopod species. Although no preserved species have been detected, nine species were new to the examined territory and the data contribute to the better knowledge of the distribution of isopod species in Hungary.

Keywords: Biodiversity, Porva, Bakony Mts, Isopoda, woodlice

Bevezetés

A Bakony-hegység területén korábban számos kutató gyűjtött adatokat az ászkarák faunára vonatkozóan (CSIKI 1926; DUDICH 1925, 1942; ILOSVAY 1978, 1982a, 1982b, 1983, 1985; KONTSCHÁN 2001a, 2001b, 2002, 2003; KONTSCHÁN és HORNUNG 2001a, 2001b; LOKSA 1961, 1966, 1971). Ezen vizsgálatok során 20 faj vált ismertté: *Ligidium hypnorum*, *Androniscus roseus*, *Hyloniscus riparius*, *Platyarthrus hoffmannseggii*, *Lepidoniscus minutus*, *Philoscia affinis*, *P. muscorum*, *Oniscus asellus*, *Orthometopon planum*, *Porcellium collicola*, *Trachelipus nodulosus*, *T. rathkii*, *T. ratzeburgii*, *Cylisticus convexus*, *Protracheoniscus major*; *P. politus*, *Porcellionides pruinosus*, *Porcellio spinicornis*, *Armadillidium vulgare*, *A. zenckeri*. Ezek az adatok a hegység számos pontjáról származnak. A 2008. júniusában, a Bakonyban fekvő Porva térségében szervezett biodiverzitás kutatások a szárazföldi ászkarák faunára is kiterjedtek. Porva környékéről alig rendelkezünk szárazföldi ászkarák adatokkal, mindössze KONTSCHÁN (2001a) munkájából voltak ismertek a *L. hypnorum*, *P. pruinosus* és az *A. zenckeri* fajok. Jelen vizsgálat azt célozta, hogy az említett bakonyi település közelében található, különböző élőhelyeken végzett gyűjtésekkel egyrészt hozzájáruljon a Biodiverzitás Nap eredményességéhez, másrészt bővítsé zoológiai ismereteinket a Bakonyról.

Anyag és módszer

A gyűjtésekre több, eltérő vegetáció-típusban került sor: bükkös (a), égeres (b), sásos mocsárrét (c), kocsánytalan tölgyes és mocsárrét szegélye (d), magaskórós vegetáció egy szurdok alján (e), tölgyes (f). A mintavételek talajcsapdázással történtek. Minden vizsgált vegetációban 5 db, 5 dl-es műanyagpoharat ástunk le és 2 dl 50%-os etilén-glikol oldatot alkalmaztunk ölfolyadékként. A csapdákat egymástól 5 m távolságban helyeztük el. A telepítésre 2008. május 30-án került sor és két nappal később, június 1-jén szedtük fel őket. A gyűjtött ászkarákokat 75%-os etil-alkoholban tartósítottuk. Határozásukhoz GRUNER (1966) és SCHMÖLZER (1965) munkáit használtuk fel.

Eredmények

A gyűjtések során 11 faj került elő. Az alábbi fajlistában a fajok neve után írt betűkóddal adjuk meg azt az élőhelyet, ahol az adott faj csapdába esett.

LIGIIDAE

Ligidium hypnorum (CUVIER, 1792): b, c, e.

TRICHONISCIDAE

Hyloniscus riparius (C.L. KOCH, 1838): b, c, d, e.

PLATYARTHRIIDAE

Platyarthus hoffmannseggii BRANDT, 1833: d.

PHILOSCIIDAE

Lepidoniscus minutus (C. KOCH, 1838): a, f.

AGNARIDAE

Protracheoniscus politus (C.L. KOCH, 1841): a, d, f.

CYLISTICIIDAE

Cylisticus convexus (DE GEER, 1778): c, e.

TRACHELIPODIDAE

Porcellium collicola (VERHOEFF, 1907): b, c, d, f.

Trachelipus ratzeburgii (BRANDT, 1833): a, d, f.

Trachelipus rathkii (BRANDT, 1833): b, c, e.

ARMADILLIDIIDAE

Armadillidium vulgare (LATREILLE, 1804): b, d, c, f.

Armadillidium zenckeri BRANDT, 1833: c.

Megvitatás

Az előkerült fajok mindegyike ismert volt már korábban a Bakonyból. A fajsám alacsonynak minősíthető, mert a hegységből publikált adatokkal rendelkező fajoknak alig több, mint felét (55%) sikerült kimutatni, annak ellenére, hogy a csapdákat hat, eltérő ökológiai tulajdonságokkal rendelkező élőhelyen helyeztük el. Ennek okát elsősorban abban látjuk, hogy mindössze két napon át működtek a csapdák, ami túl rövid idő az alkalmazott csapdaszám mellett. Továbbá számos, elsősorban a *Synochaeta* csoportba tartozó faj jellemzően hiányzik a fajlistáról. Ez a talajcsapdás ászkagyűjtések során többnyire így történik, mert a kis méretű, rejtett életmódú fajok egyedei kisebb felszíni aktivitással rendelkeznek, mikroélőhelyüket ritkábban hagyják el. Végül, a mintavételi időszakban kifejezetten száraz, meleg volt az idő, a mintaterületen átfolyó patak is szinte teljesen kiszáradt, ami kedvezőtlenül befolyásolta a szárazföldi ászkarákok túlnyomó többségének aktivitását. További gyűjtések során elsősorban a *Trichoniscidae* család néhány további fajának kimutatására lehet számítani, illetve nagy valószínűséggel még szinantróp fajok is élnek a házak környékén, udvarokban.

Köszönetnyilvánítás

Szeretném köszönetemet kifejezni a Biodiverzitás Napok fő szervezőjének, Kovács Tibornak a munka során felmerült mindenféle probléma elhárításában, megoldásában nyújtott segítségéért. Köszönöm Kutasi Csabának az általa gyűjtött ászkarák példányokat.

Köszönet illeti Csizmadia Pétert és Bereczkei Ferencet a mintavételekben nyújtott technikai segítségükért.

Irodalom

- CSIKI, E. (1926): Magyarország szárazföldi Isopodái (Isopoda terrestria Hungariae) (Die Landisopoden Ungarns) – *Annales historico-naturales Musei Nationalis Hungarici* **23**: 1-79.
- DUDICH, E. (1925): Faunisztikai jegyzetek (Faunistische Notizen) I. – *Állattani Közlemények* **22**: 39-46.
- DUDICH, E. (1942): Nachträge und Berichtigungen zum Crustaceen – Teil des ungarischen Faunenataloges II. – *Fragmenta Faunistica Hungarica* **5**: 1-13.
- GRUNER, H.-E. (1966): Krebstiere oder Crustacea V. Isopoda 2. – In: *Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeresteile* **53**: 151-380.
- ILOSVAY, GY. (1978): A Bakony Természettudományi Múzeum Isopoda, Diplopoda és Chilopoda gyűjteményéről, ill. a Bakony-hegység Isopoda, Chilopoda és Diplopoda faunájának kutatottságáról – A hetedik Bakony-kutató Ankét, Zirc: 19-23. p.
- ILOSVAY, GY. (1982a): A zirci arborétum Isopoda és Diplopoda faunájának ökológiai vizsgálata (Die ökologische Untersuchung der Isopoden- und Diplopoden-Fauna des Arboretums von Zirc) – A Magas-Bakony természettudományi kutatásának újabb eredményei. – *Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc*: 53-66. p.
- ILOSVAY, GY. (1982b): A talajfelszínen mozgó állatok napszakos aktivitásának vizsgálata a farkasgyepűi bükkösben (Die Untersuchung der Tageszeitaktivität der sich an der Bodenoberfläche

bewegenden Tiere im Buchenwald von Farkasgyepű) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* **1**: 171-180.

- ILOSVAY, GY. (1983): A farkasgyepűi bükkös ökoszisztéma Isopoda, Chilopoda és Diplopoda faunájának ökológiai vizsgálata (Die ökologische Untersuchung der Isopoden-, Chilopoden- und Diplopoden-Fauna im Ökosystem des Buchenwaldes von Farkasgyepű). – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* **2**: 55-88.
- ILOSVAY, GY. (1985): A zirci arborétum Isopoda, Diplopoda és Chilopoda faunájáról (Über die Isopoda-, Diplopoda- und Chilopoda-Fauna des Zircer Arboretums). – *A Bakony természettudományi kutatásának eredményei. A Zirci Arborétum Élővilága* **16**: 43-49.
- KONTSCHÁN, J. (2001a): A Bakonyvidék ászka (Crustacea: Isopoda: Oniscidea) faunájára új fajok. (New woodlice species for the fauna of the Bakony Mts.). – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis*, **18**: 11-14.
- KONTSCHÁN, J. (2001b): Két bakonyi telepített fenyves ászka együtteseinek (Crustacea: Isopoda: Oniscidea) összehasonlító vizsgálata. (Comparative study on two planted Pine forest's Woodlice-fauna.) – *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis*, **18**: 7-10.
- KONTSCHÁN, J. (2002): Magasabbrendű rák (Crustacea: Malacostraca: Amphipoda et Isopoda) dominancia vizsgálatok a Gaja patak medrében és árterében. (The dominance of Crustacea in the bed and in the catchment area of Gaja stream) – *Hidrológiai Közöny* **82** (1-12): 58.
- KONTSCHÁN, J. (2003): Néhány ritka ászkarák (Crustacea: Isopoda: Oniscidea) újabb előfordulási adatai Magyarországról. – *Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis*, **27**: 43-48.
- KONTSCHÁN, J. – HORNING, E. (2001a): Peracarida (Crustacea: Isopoda et Amphipoda) fajok újabb adatai Magyarországról. – II. Kárpát medencei Biológiai Szimpózium MBTés MTM, Budapest. Előadások összefoglalói. 158-187. p.
- KONTSCHÁN, J. – HORNING, E. (2001b): Comparison of Isopod assemblages of characteristic mountain habitats (Bakony Mts., West Hungary) – 5th International Symposium on the Biology of Terrestrial Isopods. Poster presentations pp. 37.
- LOKSA, I. (1961): Quantitative Untersuchungen streuschichtbewohnender Arthropoden-Bevölkerungen in einigen ungarischen Waldbeständen – *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis, Sectio Biologica* **4**: 99-112.
- LOKSA, I. (1966): Die bodenzoozoologischen Verhältnisse der Flaumeichen- Buschwälder Südostmitteleuropas. – *Akadémiai Kiadó, Budapest*, pp. 437.
- LOKSA, I. (1971): Zoozoologische Untersuchungen im nördlichen Bakony-Gebirge. – *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis, Sectio Biologica* **13**: 301-314.
- SCHMÖLZER, K. (1965): Ordnung Isopoda (Landasseln). Bestimmungsbücher zur Bodenfauna Europas, Lieferung 4 u. 5: I-VII. Akademie Verlag, Berlin., pp. 1-468.

Received April 02, 2010

Accepted May 31, 2010